Мартин Костов
АДВОКАТСКА КАНТОРА

БЕЗПЛАТЕН НАРЪЧНИК · АДВОКАТ МАРТИН КОСТОВ

Защита от домашно насилие

Какво е домашно насилие според закона, как пострадалият сам да поиска заповед за защита и какво следва, ако извършителят я наруши.

Издание от 25 ноември 2026 г. — Международен ден за премахване на насилието над жени

Актуален към 24 ноември 2026 г.
ЗЗДН — обн. ДВ, бр. 27/2005 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 69/2023 г.
ППЗЗДН — посл. изм. ДВ, бр. 74/2024 г. · Наказателен кодекс

martinkostov.bg
0883 547 197 · office@martinkostov.bg

НЯКОЛКО ДУМИ, ПРЕДИ ДА ЗАПОЧНЕТЕ

Защо този наръчник

На 25 ноември светът отбелязва Международния ден за премахване на насилието над жени. Поводът е този ден, но законът защитава всеки пострадал: жена или мъж, дете, възрастен родител.

Най-често хората, които търсят помощ, се спъват в няколко неща. Не знаят, че обидите, контролът върху парите или постоянното следене също са насилие по закона. Не знаят, че могат сами да подадат молба до съда без адвокат и че при подаването ѝ не се внася държавна такса. Изпускат срока. Чакат полицията да „направи нещо“, а заповедта за защита може да издаде само съдът.

Наръчникът следва реда, в който нещата се случват: първо безопасността, после доказателствата, молбата, делото и изпълнението на заповедта. Към всяка стъпка е посочена разпоредбата, на която се основава, за да можете да я проверите сами.

Ако сте в опасност в момента

При непосредствена опасност се обадете на **112**. Ако можете да кажете само няколко думи, кажете първо адреса и че ви заплашват.

Ако не можете да говорите и е безопасно да изпратите съобщение, помолете доверен човек да се обади на 112 и му дайте точния адрес. Когато можете, излезте при съсед или на място с хора.

Как да четете наръчника

Раздели 01–02 отговарят на въпроса „Защитен ли съм от закона?“. Раздели 03–06 описват какво да направите и в какъв ред. Раздели 07–09 обясняват какво дава заповедта и какво става при нарушаването ѝ. В края има кратък преглед на действащите правила, чек-лист за молбата и полезни телефони.

Това е ориентир, не индивидуален съвет

Всеки случай има своите факти. Ако имате дело за родителски права, общо жилище или наказателно производство, съгласувайте стъпките с адвокат. Защитата по закона не изключва гражданската, административнонаказателната и наказателната отговорност на извършителя (чл. 1, ал. 3 ЗЗДН).

— адв. Мартин Костов

СЪДЪРЖАНИЕ

Какво ще намерите

01 Какво е домашно насилие според закона
02 Кой може да търси защита
03 Първите стъпки: безопасност и доказателства
04 Молбата до съда стъпка по стъпка
05 Заповед за незабавна защита до 24 часа
06 Делото, решението и обжалването
07 Какви мерки може да наложи съдът
08 Ако извършителят наруши заповедта
09 Наказателната защита
10 Безплатна подкрепа и полезни телефони
11 Какво важи днес
12 Най-честите грешки и чек-лист за молбата
13 Правни източници и практика

01 · ОПРЕДЕЛЕНИЕ

Какво е домашно насилие според закона

Домашно насилие е всеки акт на физическо, сексуално, психическо или икономическо насилие, опитът за такова насилие, както и принудителното ограничаване на личния живот, личната свобода и личните права, извършени спрямо близко лице (чл. 2, ал. 1 ЗЗДН).

Чл. 2 ЗЗДН (изм. ДВ, бр. 66/2023 г., в сила от 01.01.2024 г.; доп. ДВ, бр. 69/2023 г.)

Законът не изисква синини или медицинско свидетелство. Насилието може да бъде единичен акт. Може да бъде извършено с действие или бездействие (чл. 2, ал. 3). Опитът също е насилие.

Вид	Как изглежда в живота (примери)
Физическо	Удари, блъскане, дърпане за косата, задушаване, хвърляне на предмети, заключване, изгонване навън на студа.
Сексуално	Всякакъв сексуален акт без съгласие, включително в брака. Принуда към действия, които човекът не желае.
Психическо	Заплахи, унижения, обиди, тормоз, заплахи с отнемане на децата, изнудване, системно плашене, разпространяване на интимни снимки.
Икономическо	Отнемане на заплатата или картата, забрана да работите, оставяне без пари за храна и сметки, теглене на кредити от ваше име.
Ограничаване на свободата и правата	Контрол върху телефона и кореспонденцията, забрана да виждате близки, отнемане на документите за самоличност, следене, заключване.

Децата като свидетели

Всяко домашно насилие, извършено в присъствието на дете, се смята за психическо насилие върху детето (чл. 2, ал. 2 ЗЗДН). Детето е пострадало, дори насилието да е било насочено към единия родител.

Какво не е нужно да доказвате

Не е нужно насилието да е съставомерно престъпление. Не е нужно да има повреда на здравето. Не е нужно да сте подали жалба в полицията. Съдът гледа дали има акт на насилие по чл. 2. Ако няма други доказателства, заповед може да бъде издадена само въз основа на вашата декларация (чл. 13, ал. 3).

02 · КРЪГ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЛИЦА

Кой може да търси защита

Защита може да търси всяко лице, пострадало от домашно насилие, ако насилието е извършено от някого от следните лица (чл. 3 ЗЗДН):

- съпруг или бивш съпруг;
- лице, с което сте или сте били във фактическо съпружеско съжителство или **в интимна връзка**;
- лице, от което имате дете;
- родител, баба, дядо (възходящ);
- дете, внук (низходящ);
- роднина по съребрена линия до четвърта степен (брат, сестра, чичо, леля, братовчед);
- лице, с което сте или сте били в сватовство до трета степен (свекър, тъща, зет, снаха и др.);
- настойник, попечител, лице, на което са възложени грижи за детето, или лице, на което детето е поверено;
- роднина до четвърта степен на вашия партньор или бивш партньор;
- лице, с което вашият родител е или е бил във фактическо съпружеско съжителство или в интимна връзка;
- съпругът или бившият съпруг на вашия родител.

Интимна връзка без съжителство

От август 2023 г. законът защитава и хората, които не живеят заедно и не са женени. „Интимна връзка“ означава доброволни и трайни лични, интимни и сексуални отношения между две лица от мъжки и женски пол, независимо дали споделят домакинство. Трайни са отношенията с продължителност поне 60 дни (§ 1, т. 6 от ДР на ЗЗДН, ДВ, бр. 69/2023 г.).

Изискването за 60 дни се отнася само до основанието „интимна връзка“. Бракът, съжителството, общото дете и родството са самостоятелни основания и не зависят от продължителността на отношенията.

> **Важно уточнение за определението**
>
> В публичното пространство често се твърди, че защитата при интимна връзка е „без ограничение по пол“. Действащият текст на § 1, т. 6 изрично говори за лица „от мъжки и женски пол“. Това беше предмет на голям обществен спор при приемането на закона. При връзка между лица от един пол обхватът на защитата е спорен и случаят трябва да се прецени индивидуално. Окръжният съд – Габрово е отправил до Съда на ЕС преюдициално запитване по дело C-279/26 (Hrilerova). Определението на Съда от 25.06.2026 г. е по искането за бързо производство; към 24.11.2026 г. няма решение по същество. Защитата по Наказателния кодекс остава за всички.

Кой може да подаде молбата

Молбата може да подаде (чл. 8 ЗЗДН):

- самият пострадал, ако е навършил **14 години** или е поставен под запрещение;
- брат, сестра или роднина по права линия на пострадалия (родител, дете, баба, дядо);
- настойникът или попечителят, лицето, на което са възложени грижите за детето, или на което то е поверено;
- директорът на дирекция „Социално подпомагане“, когато пострадалият е дете или е в безпомощно състояние поради тежко увреждане, заболяване или старост, или е под запрещение;
- **прокурорът**, когато пострадалият не може да се защити сам поради безпомощно състояние или зависимост от извършителя (чл. 8, ал. 2, в сила от 01.01.2024 г.).

Ако молбата е подадена от друго лице, съдът служебно конституира пострадалия като страна (чл. 9, ал. 2).

03 · ПРЕДИ СЪДА

Първите стъпки: безопасност и доказателства

1. **Обадете се на 112 при опасност.** Ако животът или здравето ви са застрашени, можете да подадете молба и до полицията за мерки по Закона за МВР (чл. 4, ал. 3 ЗЗДН). Полицията може да състави протокол за предупреждение на извършителя. Копие от протокола ви се предоставя при поискване.

2. **Идете на лекар веднага.** По ваше искане всеки лекар е длъжен да издаде документ, в който писмено удостоверява увреждания или следите от насилие (чл. 4, ал. 4 ЗЗДН). Документ от спешния център, от личния лекар или от друг лекар служи за същото.

3. **Запазете доказателствата.** Снимки на нараняванията и счупените вещи. Екранни снимки на съобщения, имейли, публикации и обаждания, с видими дата, час и подател. Пазете оригиналните съобщения и не ги изтривайте. Помислете кой има достъп до телефона ви и дали копията не е по-безопасно да са при човек, на когото имате доверие.

4. **Водете дневник.** Кратко и сухо: дата, час, място, какво точно е казано или направено, кой е видял или чул. Съдът взема предвид и по-стари актове на насилие, за да прецени тежестта на мерките (чл. 15, ал. 2).

5. **Посочете кой има документи.** Ако полицията, социалните служби или друг държавен орган, лекар или психолог вече разполагат с писмени доказателства за насилието, посочете го в молбата. В тези случаи можете да поискате незабавно заверени преписи лично, чрез представител или чрез съда (чл. 14, ал. 1). Лицето, което не издаде документа, се наказва от съда с глоба (чл. 14, ал. 2).

6. **Подгответе план за безопасност.** Документи за самоличност, актове за раждане на децата, лекарства, малко пари, резервни ключове и зарядно в чанта при човек, на когото имате доверие. Уговорете кодова дума с близък.

Сигнал в полицията и заповед от съда са две различни неща

Полицията реагира на място и може да предупреди или задържи извършителя по Закона за МВР. Заповедта за защита, с която извършителят се отстранява от жилището или му се забранява да ви приближава, се издава от съда. Първоначалната молба се подава до районния съд по мястото, където фактически пребивавате. Ако делото вече е пред окръжния съд, можете да поискате незабавна защита и от него (чл. 7, чл. 17, ал. 5 и чл. 19, ал. 1). Затова не чакайте полицейската проверка да приключи, за да подадете молба.

Обаждането на 112 и сигналът в полицията сами по себе си не са молба до съда.

Можете да подадете молбата и чрез институция

По ваше искане държавните и общинските органи, лечебните заведения и организациите, които работят за защита от домашно насилие, са длъжни да препратят молбата ви до районния съд в срок до 24 часа (чл. 4, ал. 2). Ако писмената молба до съда е подадена в срок чрез общината, кметството или органите на МВР, срокът е спазен (чл. 10, ал. 2). Поискайте входящ номер или копие с дата на подаване.

04 · ПРОИЗВОДСТВОТО

Молбата до съда стъпка по стъпка

Въпрос	Отговор по закона
Кой съд?	Районният съд в района, в който пострадалият **фактически пребивава** към момента на подаване на молбата (чл. 7). Ако сте избягали при роднини в друг град, подавате там, а не по постоянния си адрес.
В какъв срок?	За всеки отделен акт можете да подадете молба до **три месеца** от извършването му. Ако обективно не сте могли да я подадете навреме, обяснете какво ви е попречило. Тогава крайният срок е шест месеца от същия акт (чл. 10, ал. 1). Опишете и по-старите прояви: когато са установени, съдът ги взема предвид при избора на мерки (чл. 15, ал. 2).
Такса?	При подаване на молбата **не се плаща държавна такса** (чл. 11, ал. 1). Ако заповедта бъде издадена, таксата и разноските се възлагат на извършителя (чл. 11, ал. 2). При отказ или отмяна се плащат от молителя, освен когато молбата е за защита на лице под 18 години, на лице в безпомощно състояние поради тежко увреждане, заболяване или старост или на лице под запрещение (чл. 11, ал. 3).
Нужен ли е адвокат?	Не е задължителен. Когато пострадалият е на възраст 14–17 години, поставен е под запрещение или е в безпомощно състояние вследствие на тежко увреждане, заболяване или старост, съдът може да реши да му бъде предоставена правна помощ (чл. 8, ал. 3). Отделно детето има право на правна помощ и на жалба във всички производства, засягащи негови права или интереси (чл. 15, ал. 8 от Закона за закрила на детето). И пълнолетен пострадал, който няма средства за адвокат, може да поиска правна помощ по Закона за правната помощ. Ако извършителят държи парите или имуществото ви, кажете го на съда.

> **Подайте молбата в срок, дори ако още събирате документи или нямате свидетели**
>
> Ответникът получава препис от молбата и приложенията. Проверете дали приложена снимка или медицински документ не разкрива къде сте.

Какво трябва да съдържа молбата (чл. 9, ал. 1)

- ☐ Вашите имена, ЕГН (или друг идентификационен номер) и дата на раждане. Ако пребивавате в България краткосрочно, законът изисква адрес за призоваване. Ако имате безопасен телефон или електронен адрес, можете изрично да поискате съдът да ви призовава там.
- ☐ Имената, адресът за призоваване и телефонът на извършителя.
- ☐ Връзката между вас: брак, съжителство, интимна връзка (от кога), общо дете, родство.
- ☐ Датата, мястото и начина на насилието и други факти. Опишете конкретно: кой, кога, какво точно каза или направи. Подпис.

Законът не изисква сами да изберете мерките и срока им, нито да поискате незабавна защита. Добре е все пак да опишете каква защита ви е нужна (раздел 07), а при опасност — защо е нужна незабавна защита.

Декларацията по чл. 9, ал. 3

Ако молбата е от ваше име като пострадал, можете да приложите лично подписана **декларация**, в която описвате насилието. Молбата може да бъде подадена и чрез адвокат. Декларацията е самостоятелно доказателство (чл. 13, ал. 2, т. 3). Тя може да е достатъчна: когато за конкретни факти няма други доказателства, съдът издава заповед за защита само въз основа на декларацията (чл. 13, ал. 3). Пишете само това, което наистина се е случило: неточност, която ответникът опровергае, подкопава доверието на съда към цялата молба.

Приложете наличните медицински документи, снимки, разпечатки и документи от институции (чл. 13, ал. 2) и посочете свидетели. Справките за съдимост и родствената връзка съдът изисква сам (чл. 9, ал. 4 и 5).

05 · СПЕШНА СЪДЕБНА ЗАЩИТА

Заповед за незабавна защита до 24 часа

Когато молбата съдържа данни за пряка, непосредствена или последваща опасност за живота или здравето ви, районният съд издава **заповед за незабавна защита** в закрито заседание, без да призовава страните, в срок до 24 часа от получаване на молбата (чл. 18, ал. 1 ЗЗДН).

- Заповедта подлежи на незабавно изпълнение. Копие се изпраща служебно, включително по имейл, до районните управления на МВР по вашия адрес и по адреса на извършителя (чл. 18, ал. 2).
- Тя не подлежи на обжалване. Действа до издаването на заповедта за защита или до отказа на съда да издаде такава (чл. 19, ал. 2). Ако районният съд откаже защита, обжалването само по себе си не продължава действието на незабавната заповед. При продължаваща опасност поискайте нова незабавна защита от съда, пред който делото е висящо.
- Можете да я поискате, а съдът може да я издаде, измени или отмени и служебно на всеки етап от делото, включително пред окръжния съд и дори ако по-рано е отказал (чл. 19, ал. 1).
- Срокът ѝ се приспада от срока на мерките по чл. 5, ал. 1, т. 2–5 в заповедта за защита (чл. 5, ал. 2).

Как да напишете молбата, за да получите незабавна защита

Съдът се произнася без изслушване на страните, въз основа на наличните данни по делото. Опишете конкретно опасността и посочете наличните документи. Опишете конкретно защо опасността е **сега**: последната заплаха и думите, с които е отправена; оръжие или достъп до оръжие; задушаване в миналото; заплахи за самоубийство или убийство; нарастваща честота на насилието; предстояща раздяла; дали извършителят знае къде сте. Това са и рисковите фактори, които съдът преценява при оценката на риска.

Ако съдът откаже незабавна защита

Отказът не е пречка. При нов акт на насилие или нови данни за опасност можете да поискате заповед за незабавна защита отново, на всеки етап от делото (чл. 19, ал. 1). Делото за заповед за защита продължава независимо от отказа.

06 · ДЕЛОТО

Делото, решението и обжалването

1. **Насрочване.** В деня на постъпване на молбата съдът насрочва открито заседание в срок не по-късно от един месец (чл. 12, ал. 1). При нужда призовката се връчва с помощта на полицията или кмета (чл. 12, ал. 3).
2. **Без помирение.** Съдът не приканва страните към спогодба и не ги насочва към медиация (чл. 15, ал. 1). Не сте длъжни да се срещате с извършителя извън залата.
3. **Доказателства.** Допустими са всички доказателства по ГПК. Съдът събира доказателства и сам (чл. 13, ал. 1).
4. **Оценка на риска.** Съдът извършва оценка на риска по методика, определена в правилника за прилагане на закона (чл. 15, ал. 4).
5. **Нов акт по време на делото.** Ако до приключване на съдебното дирене пред районния съд ответникът извърши нов акт на насилие, подавате допълнителна молба по същото дело (чл. 15, ал. 3).
6. **Решение.** Съдът се произнася с решение в открито заседание. При сложни дела може да обяви ден, в който ще обяви решението (чл. 15, ал. 7). При уважаване на молбата издава заповед за защита (чл. 15, ал. 8).
7. **Престъпление.** Ако се установят данни за престъпление от общ характер, съдът изпраща материалите на прокуратурата (чл. 15, ал. 5).

Обжалване

Решението може да се обжалва пред окръжния съд в **7-дневен срок**. Срокът тече от постановяването на решението в открито заседание или от датата, която съдът е посочил, че ще обяви решението (чл. 17, ал. 1). Запишете датата и проверете решението. Ако чакате да получите препис, може да изпуснете срока. Жалбата се подава чрез районния съд с препис за другата страна. Не се плаща държавна такса (чл. 17, ал. 2). Страната, получила жалбата на другата страна, има три дни да подаде възражения и да посочи нови доказателства (чл. 17, ал. 4). Обжалването **не спира** изпълнението на заповедта (чл. 17, ал. 3). Окръжният съд разглежда жалбата в 14-дневен срок в открито заседание, а решението му е окончателно (чл. 17, ал. 5 и 6).

> **Нова молба след решението**
>
> Издадената заповед не пречи да подадете нова молба срещу същия човек, ако той извърши нов акт на насилие след приключване на съдебното дирене пред първата инстанция (чл. 15, ал. 6). Върховният касационен съд приема, че молба срещу нов акт на насилие е допустима и докато действа мярка по вече издадена заповед (Тълкувателно решение № 2 от 25.11.2020 г. по тълк. д. № 2/2019 г. на ОСГК на ВКС).

Когато има и дело за децата

Ако между родителите тече дело за родителските права, местоживеенето на детето или режима на лични отношения, а заповедта (незабавна или окончателна) съдържа мярка за временно определяне на местоживеенето на детето, препис от нея се изпраща на съда по другото дело. Той в едноседмичен срок от получаването му решава дали са нужни нови или изменени привременни мерки (чл. 15, ал. 9). Заповедта по ЗЗДН се прилага **с приоритет** пред привременните мерки и решенията по спора за родителските права (чл. 15, ал. 10).

07 · МЕРКИ

Какви мерки може да наложи съдът

Със заповедта съдът налага една или повече мерки (чл. 16, ал. 1). Изброени са в чл. 5, ал. 1 ЗЗДН:

№	Мярка
1	Задължаване на извършителя да се въздържа от домашно насилие.
2	Отстраняване на извършителя от съвместно обитаваното жилище за определения от съда срок. По съдебната практика мярката се налага и когато жилището е собственост на извършителя. Отстраняването става със съдействието на полицията (чл. 21, ал. 2).
3	Забрана да приближава пострадалия, жилището, местоработата и местата за социални контакти и отдих при условия и срок, определени от съда. Разстоянието и местата се определят в заповедта, законът не посочва конкретни метри.
4	Забрана за всякакъв контакт с пострадалия, включително по телефон, поща, имейл, социални мрежи и всякакви други средства (нова от 01.01.2024 г.).
5	Временно определяне на местоживеенето на детето при пострадалия родител или при родителя, който не е извършил насилието, ако това не противоречи на интереса на детето.
6	Задължаване на извършителя да посещава специализирани програми за преодоляване на агресията.
7	Насочване на пострадалия към специализирани услуги за защита, помощ и подкрепа или програми за възстановяване.
8	Насочване на пострадалите деца към специализирани услуги за деца, жертви или свидетели на насилие (нова от 01.01.2024 г.).

Срок на мерките

Мерките по т. 2–5 се налагат за срок от **три до 18 месеца**. От него се приспада срокът на заповедта за незабавна защита (чл. 5, ал. 2). Когато пострадалият и извършителят имат общо дете, съдът е длъжен да прецени дали да определи местоживеенето на детето (чл. 5, ал. 3).

Срещите на детето с родителя-извършител

Ако вече има определен по реда на Семейния кодекс режим на лични отношения между детето и родителя-извършител, съдът може да разпореди за срока на мерките той да се осъществява в защитена среда, под надзора на психолог или социален работник (чл. 5, ал. 4).

Поискайте в молбата конкретно мерките, от които имате нужда. Ако живеете заедно, мерките по т. 1 и 3 без т. 2 често не решават проблема.

08 · ИЗПЪЛНЕНИЕ

Ако извършителят наруши заповедта

Заповедта за защита подлежи на незабавно изпълнение (чл. 20 ЗЗДН). Когато е наложена мярка по чл. 5, ал. 1, т. 1–5, решението и заповедта се изпращат на районните управления на МВР по вашия адрес и по адреса на извършителя (чл. 16, ал. 3), а полицията следи за изпълнението (чл. 21, ал. 1). Копие от заповедта за незабавна защита се изпраща служебно на същите управления (чл. 18, ал. 2).

1. **При непосредствена опасност се обадете на 112** и, ако можете, кажете първо къде сте. Кажете, че имате заповед за защита. Номерът на делото и копието от заповедта помагат, но не забавяйте сигнала заради тях.
2. Полицейският орган, който установи нарушението, **задържа нарушителя** и уведомява незабавно прокуратурата (чл. 21, ал. 4).
3. Приближаването и контактът са различни мерки. Съобщете в полицията, ако извършителят ви се обажда, пише ви или осъществява контакт с вас чрез социална мрежа в нарушение на забраната за контакт. Предоставете полученото писмо или екранна снимка, по възможност с данни за подателя, дата и час (чл. 7а ППЗЗДН). При опасност потърсете помощ веднага.
4. Поискайте входящ номер на сигнала. Ако няма реакция, подайте сигнал до районната прокуратура.

Нарушението е престъпление

Който не изпълни заповед за защита от домашното насилие или Европейска заповед за защита, се наказва с **лишаване от свобода до три години** или глоба до пет хиляди лева, днес до 2 556,46 евро по фиксирания курс (чл. 296, ал. 1 НК). Ако деянието е извършено повторно, наказанието е **лишаване от свобода от една до пет години** (чл. 296, ал. 4 НК).

Ако се преместите в друга държава от ЕС

Ако се преместите в друга държава от ЕС, която участва в Регламент (ЕС) № 606/2013, можете да се позовете на наложените забрани за посещаване на определени места, за контакт или за доближаване, без специална процедура за признаване. Поискайте от първоинстанционния съд удостоверението по чл. 5 от Регламент (ЕС) № 606/2013 и заверен препис от самата мярка. Удостоверението се издава по ваша писмена молба (чл. 26, ал. 1 ЗЗДН). Представете двата документа пред компетентния орган в другата държава. При необходимост представете и превод или транслитерация на удостоверението. Действието в другата държава е до 12 месеца от издаването на удостоверението, в рамките на срока на самата мярка. Временното определяне на местоживеенето на детето е извън този ред. Дания не участва в регламента. Ако вие се ползвате от мярка, постановена в друга държава от ЕС, можете да поискате заповед за защита в България от окръжния съд по постоянния или настоящия си адрес. Софийският градски съд е компетентен само ако нямате такъв адрес в страната (чл. 23). Към молбата се прилагат заверено копие от мярката и удостоверението, с превод на български език (чл. 24, ал. 1).

09 · НАКАЗАТЕЛНА ОТГОВОРНОСТ

Наказателната защита

Заповедта за защита е гражданска мярка. Тя не изключва наказателното преследване на извършителя (чл. 1, ал. 3 ЗЗДН). Наказателният кодекс предвижда по-тежки наказания, когато престъплението е извършено „в условията на домашно насилие“:

Престъпление	Наказание при домашно насилие
Закана с престъпление против личността или имота, която може да възбуди основателен страх за нейното осъществяване (чл. 144, ал. 3, т. 3 НК)	Лишаване от свобода до шест години
Системно следене, което би могло да възбуди основателен страх за живота или здравето на следения или на негови ближни по смисъла на чл. 93, т. 10 НК (чл. 144а, ал. 3 НК)	Лишаване от свобода до пет години
Телесни повреди (чл. 128–131 НК)	Квалифициран състав с по-тежко наказание
Отвличане, противозаконно лишаване от свобода	Квалифициран състав с по-тежко наказание
Убийство (чл. 116, ал. 1, т. 6а НК)	Квалифициран състав

Неизпълнението на заповедта за защита е отделно престъпление по чл. 296 НК (вж. раздел 08). „Повторно“ е наказателноправен термин: само втори сигнал в полицията не установява повторност.

Различните определения в двата закона

Двата закона определят различно кръга на лицата. Интимна връзка без общо домакинство може да е основание за защита по ЗЗДН. Чл. 93, т. 31 НК включва възходящ, низходящ, съпруг или бивш съпруг, лице, от което имате дете, лице, с което сте или сте били във фактическо съпружеско съжителство, и лице, с което живеете или сте живели в едно домакинство. За наказателната квалификация се преценяват и отношенията между лицата, и начинът на извършване на престъплението. Тя не следва автоматично от вида на връзката.

Кога сигналът в полицията не е достатъчен

При някои престъпления пострадалият сам трябва да подаде тъжба. Закана по основния състав на чл. 144, ал. 1 НК се преследва по **частна тъжба** на пострадалия (чл. 161, ал. 1 НК). Тя се подава писмено до районния съд, с внесена държавна такса, в шестмесечен срок от деня, в който сте узнали за престъплението. Ако вече е имало образувано наказателно производство и получите съобщение, че то е спряно, защото престъплението се преследва по тъжба на пострадалия, шестмесечният срок тече от получаването на това съобщение (чл. 81, ал. 3 във връзка с чл. 25, ал. 1, т. 6 НПК). Самото подаване на сигнал в полицията не започва нов срок. Ако само сигнализирате и чакате, може да изпуснете срока.

Закана с убийство е самостоятелно основание за преследване от общ характер (чл. 144, ал. 3, т. 1 НК), включително извън условията на домашно насилие. При нея е достатъчен сигнал в полицията или прокуратурата.

При системно следене по основния състав на чл. 144а, ал. 1 НК преследването е от общ характер, но започва по тъжба на пострадалия (чл. 161, ал. 2 НК). Тази тъжба се подава до прокуратурата. Когато заканата или следенето са извършени в условията на домашно насилие, преследването е от общ характер и започва и по сигнал в полицията или прокуратурата.

Сигналът за престъпление и молбата за заповед за защита могат да вървят едновременно. Едното не чака другото.

10 · ПОДКРЕПА

Безплатна подкрепа и полезни телефони

Законът гарантира на пострадалите безвъзмездни специализирани услуги: национална телефонна линия, консултативен център (психологическа, социална и правна помощ) и защитено жилище (временно настаняване в безопасна среда). Услугите се предоставят по ваш избор, дори да не желаете да сътрудничите за разкриване на извършителя (чл. 6ж ЗЗДН). По правилника за прилагане на закона във всяка област трябва да има поне едно защитено жилище и поне един консултативен център.

Телефон	За какво
112	Спешна помощ и полиция, денонощно.
0800 18 676	Национална линия за пострадали от домашно насилие, безплатна и денонощна. От чужбина: +359 2 981 76 86.
116 111	Национална телефонна линия за деца, безплатна и денонощна. На нея могат да се обадят и възрастни, загрижени за дете.
0700 18 250	Национален телефон за правна помощ. Консултацията е безплатна в работни дни, 9:00–17:00 ч. Разговорът се таксува според тарифата на оператора.

Номерата са проверени по публикуваните данни на МВР и Министерството на правосъдието към 24 ноември 2026 г.

Социалните служби и закрилата на детето

Дирекция „Социално подпомагане“ по вашия адрес може да ви насочи към защитено жилище или консултативен център. Ако детето е пострадало, присъствало е на насилието или има данни, че се нуждае от закрила, уведомете незабавно дирекция „Социално подпомагане“, Държавната агенция за закрила на детето или МВР. Когато заповедта е издадена по искане на дирекцията или на прокурора, дирекцията проследява случая поне една година (чл. 16, ал. 4).

11 · КАКВО ВАЖИ ДНЕС

Какво важи днес

Последните изменения на ЗЗДН са от август 2023 г. (ДВ, бр. 66 и 69). Повечето са в сила от 1 януари 2024 г. Правилникът за прилагане на закона е изменен с ДВ, бр. 74 от 30 август 2024 г. Координационният механизъм за помощ и подкрепа на пострадали е приет с Решение № 803 на Министерския съвет от 19.11.2025 г. Към 24 ноември 2026 г. Сиела не отразява по-нови изменения на закона.

Правило	Какво означава	Откога
Видове насилие	Физическо, сексуално, психическо и икономическо насилие и опит за такова; насилие пред дете е психическо насилие над детето	Преди 2024 г.; изрично и бездействието — от 01.01.2024
Интимна връзка	Защитени са и партньорите без брак и съжителство при връзка поне 60 дни	ДВ, бр. 69/2023
Срок за молбата	3 месеца от всеки акт; при обективна невъзможност до 6 месеца (преди: 1 месец)	01.08.2023
Подаване чрез институция	Молбата, подадена в срок чрез община, кметство или МВР, е подадена в срок; органите я препращат до 24 часа	01.08.2023 / 01.01.2024
Срок на мерките	От 3 до 18 месеца. Преди 2024 г. диапазонът важеше за тогавашните т. 2–4; сега обхваща т. 2–5, включително забраната за контакт, като се приспада времето на мерките по незабавната заповед	Преди 2024 г.; т. 2–5 и приспадането — от 01.01.2024
Декларацията	Може да е достатъчна, когато няма други доказателства	Преди 2024 г.
Забрана за контакт	Забрана за всякакъв контакт, включително онлайн (чл. 5, ал. 1, т. 4)	01.01.2024
Прокурорът	Може да поиска защита при безпомощност или зависимост на пострадалия	01.01.2024
Без помирение	Съдът не приканва към спогодба и медиация; извършва оценка на риска	01.01.2024
Деца	Заповедта има приоритет пред привременните мерки по спора за родителски права	01.01.2024
Незабавна защита	И при „последваща“ опасност; на всеки етап, включително пред окръжния съд	01.01.2024
Наказателен кодекс	По-тежки наказания за закана и следене в условията на домашно насилие	ДВ, бр. 16/2019; изм. ДВ, бр. 67/2023

12 · ПРАКТИЧЕСКИ СЪВЕТИ

Най-честите грешки

1. **Изчаквате и изпускате срока.** За всеки акт срокът е три месеца от извършването му. Нов акт не възстановява изтеклия срок за предишен, но съдът взема предвид и по-старите прояви.
2. **Пишете общо.** „Постоянно ме тормози“ не е достатъчно. Съдът иска дата, място и конкретни думи или действия.
3. **Не искате незабавна защита.** Ако има опасност, поискайте я изрично и обяснете защо е спешно.
4. **Искате само „да не ме доближава“, а живеете заедно.** Поискайте и отстраняване от жилището, и забрана за контакт.
5. **Изтривате съобщенията** или се връщате в общия чат, за да „си изясните нещата“.
6. **Оттегляте молбата под натиск.** Ако вие сте подали молбата, до приключване на първото съдебно заседание можете да я оттеглите без съгласието на ответника, а след това е нужно и неговото съгласие (чл. 232 ГПК). Ако съдът прекрати производството, издадената заповед за незабавна защита се обезсилва (чл. 19, ал. 3). Искане, подадено от друг оправомощен молител или от прокурора, пострадалият не може да оттегли по своя воля. Ако някой ви притиска да се откажете, потърсете помощ по безопасен начин.
7. **Не съобщавате за нарушенията.** Полицията може да задържи нарушителя само ако знае за нарушението. При опасност звънете на 112, а нарушението на конкретната забрана съобщавайте в полицията всеки път.

Чек-лист преди подаване

Подайте молбата в срок, дори ако още събирате документи или нямате свидетели. Точките с „ако имам“ и „по избор“ зависят от случая.

- ☐ Определих районния съд по мястото, където живея в момента.
- ☐ Проверих срока: до 3 месеца от акта. Ако не съм могъл да подам молбата навреме, обяснявам защо (до 6 месеца от акта).
- ☐ Описах всеки акт с дата, място и конкретни думи или действия.
- ☐ Посочих връзката с извършителя (и от кога е интимната връзка, ако няма брак или съжителство).
- ☐ Посочих каква защита ми е нужна. При опасност за живота или здравето ми описах защо ми е нужна незабавна защита.
- ☐ По избор: ако молбата е от мое име като пострадал, мога да приложа лично подписана декларация за насилието. Молбата може да бъде подадена и чрез адвокат.
- ☐ Ако имам: приложих медицински документи, снимки, разпечатки, полицейски документи.
- ☐ Ако имам: посочих свидетели. Посочих безопасен телефон или имейл, на който съдът да ме търси.
- ☐ Ако има общо дете: описах при кого живее и какво е нужно за неговата безопасност.
- ☐ Направих копия на молбата и приложенията за ответника.

13 · ИЗТОЧНИЦИ

Правни източници и практика

Нормативни актове

- Закон за защита от домашното насилие — обн. ДВ, бр. 27 от 29.03.2005 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 66 от 01.08.2023 г. и бр. 69 от 11.08.2023 г.
- Правилник за прилагане на ЗЗДН — приет с ПМС № 113 от 08.06.2010 г., обн. ДВ, бр. 45/2010 г., посл. изм. ДВ, бр. 74 от 30.08.2024 г.
- Наказателен кодекс — чл. 93, т. 31, чл. 116, чл. 128–131, чл. 144, чл. 144а, чл. 161, чл. 296; Наказателно-процесуален кодекс — чл. 81.
- Решение № 803 на Министерския съвет от 19.11.2025 г. за приемане на Координационен механизъм за помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие.
- Гражданският процесуален кодекс се прилага субсидиарно (§ 1а ЗР на ЗЗДН).
- Закон за правната помощ.
- Регламент (ЕС) № 606/2013 относно взаимното признаване на мерки за осигуряване на защита по граждански дела.

Тълкувателна практика на ВКС

- **Тълкувателно решение № 2 от 25.11.2020 г. по тълк. д. № 2/2019 г. на ОСГК на ВКС** — молба по ЗЗДН срещу нов акт на домашно насилие е допустима и когато действа мярка по вече издадена заповед за защита.

Практика на Европейския съд по правата на човека

При молба за защита по глава втора от ЗЗДН решението на окръжния съд по жалбата е окончателно (чл. 17, ал. 6). Заместващата мярка по чл. 24, ал. 3 се обжалва пред апелативния съд. Освен тълкувателните решения на ВКС важни насоки дава Европейският съд по правата на човека. При данни за домашно насилие властите трябва своевременно да оценят риска. Когато знаят или е следвало да знаят за реална и непосредствена опасност за живота, те дължат разумните защитни мерки в рамките на правомощията си:

- **Bevacqua и S. срещу България** (жалба № 71127/01, решение от 12.06.2008 г.) — България е осъдена, защото третира насилието от бившия съпруг като „частен въпрос“ и не защитава майката и детето.
- **Opuz срещу Турция** (№ 33401/02, 09.06.2009 г.) — неспособността на държавата да спре домашното насилие може да бъде дискриминация, основана на пола.
- **Y и други срещу България** (№ 9077/18, решение от 22.03.2022 г.) — нарушение на правото на живот (чл. 2). Жената е убита от съпруга си, след като в продължение на девет месеца е подавала сигнали за насилие. Властите не реагират незабавно и не правят оценка на риска при всеки сигнал. Нарушение на чл. 14 (дискриминация) не е установено.
- **Kurt срещу Австрия** [Голяма камара] (№ 62903/15, 15.06.2021 г.) — формулира стандарта: властите трябва да направят самостоятелна, проактивна и цялостна оценка на риска веднага щом узнаят за насилието. По конкретното дело Съдът не установява нарушение на чл. 2.

> **Бележка за практиката на българските съдилища**
>
> Решенията на районните и окръжните съдилища по ЗЗДН са многобройни и често противоречиви, особено по въпроса кога декларацията е достатъчна и как се доказва „интимна връзка“. Преди да цитирате конкретно решение в молба, проверете го в правно-информационна система по съд, номер, дата и дело.



Мартин Костов
АДВОКАТСКА КАНТОРА

ЗА АВТОРА

адв. Мартин Костов

Адвокат от Софийската адвокатска колегия и правозащитник. Застава до хора, които търпят тормоз, натиск или произвол, независимо дали идва от близък човек, от работодател, от кредитор или от институция. Работи по граждански, търговски и административни дела.

Смята, че защитата започва с информация: човек, който познава правата си, по-трудно може да бъде сплашен. Затова пише практически наръчници и правни анализи за „Дневник“ и „Капитал“ и обяснява закона на езика на хората, които имат нужда от него.

Телефон	0883 547 197
Имейл	office@martinkostov.bg
Сайт	martinkostov.bg
Адрес	гр. София, ул. „Кузман Шапкарев“ № 1, ет. 2

© 2026 адв. Мартин Костов. Наръчникът може да се споделя свободно в непроменен вид, с ясно посочване на автора и източника.
Информацията е обща и е актуална към 24 ноември 2026 г. Преценката по конкретен случай зависи от фактите и документите. Преди да предприемете действия, проверете действащия закон и практиката. При опасност се обадете на 112.